

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра державно-правових дисциплін

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

на тему:

**«Політичний режим та його особливості в умовах розвитку
сучасної України»**

Виконала студентка II курсу

спеціальності

081 «Право»

Бандиш Інна Ігорівна

Керівник: к.ю.н., доцент Атаманова Н.В.

Рецензент: к.ю.н., доцент Тицька Я.О.

Одеса – 2022

АНОТАЦІЯ

Бандиш І.І. «Політичний режим та його особливості в умовах розвитку сучасної України» .-На правах рукопису

Дипломна робота магістра, спеціальність 081''Право'', Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2022 рік.

Дипломна робота магістра присвячена особливостям виникнення на політичній карті світу української держави, що і поставило питання щодо необхідності відстеження процесу становлення політичного режиму в Україні, а також тенденцій його розвитку. Зокрема це включало й аналіз ефективності функціонування інститутів політичної системи, механізму і способів взаємозв'язку та взаємодії між державною владою та громадянами.

Загалом компонент державної влади на сьогодні стає центральним у політичному режимі. І закономірно, що у відповідності із цим концептуально-методологічним поглядом, використання категорії «державний режим» стає більш поширеним. Ця традиція знаходить відтворення у континентальноєвропейській традиції.

Дослідження складається зі вступу, основної частини, що містить три розділи, висновків та списку використаної літератури.

У вступі розкрито актуальність, об'єкт, предмет, мету і завдання роботи, методологічна база та практична цінність дослідження.

У першому розділі автор описує теоретичні аспекти політичного режиму як характеристики функціонально-динамічного стану політичної системи.

У другому розділі автором проаналізовано особливості політичного режиму в умовах розвитку сучасної України.

У третьому розділі проаналізовано проблеми та перспективи сучасного політичного режиму в Україні.

Висновки вміщують досить аргументований аналіз теоретичного матеріалу та мають загальнотеоретичне і прикладне значення.

Ключові слова: політичний режим, державна влада, державність, політика.

ANNOTATION

Bandysh I.I. "Political regime and its features in the conditions of the development of modern Ukraine" .-On the rights of the manuscript

Master's thesis, specialty 081 "Law", International Humanitarian University, Odesa, 2022.

The master's thesis is devoted to the peculiarities of the emergence of the Ukrainian state on the political map of the world, which raised the question of the need to track the process of the formation of the political regime in Ukraine, as well as the trends of its development. In particular, it included an analysis of the effectiveness of the functioning of the institutions of the political system, the mechanism and methods of interconnection and interaction between the state authorities and citizens.

In general, the component of state power is currently becoming central in the political regime. And it is natural that in accordance with this conceptual and methodological view, the use of the category "state regime" is becoming more common. This tradition finds reproduction in the continental European tradition.

The study consists of an introduction, a main part containing three sections, conclusions and a list of used literature.

The introduction reveals the relevance, object, subject, purpose and tasks of the work, methodological base and practical value of the research.

In the first chapter, the author describes the theoretical aspects of the political regime as characteristics of the functional and dynamic state of the political system.

In the second chapter, the author analyzed the peculiarities of the political regime in the conditions of the development of modern Ukraine.

The third chapter analyzes the problems and prospects of the modern political regime in Ukraine.

The conclusions contain a well-argued analysis of the theoretical material and have general theoretical and applied significance.

Keywords: political regime, state power, statehood, politics.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ДИНАМІЧНОГО СТАНУ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ.....	6
1.1. Політичний режим: поняття та основні підходи.....	6
1.2. Типологія політичних режимів.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	27
2.1. Політична влада як основа політичного режиму.....	27
2.2. Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України.....	39
2.3. Тенденції розвитку демократії як типу сучасного політичного режиму.....	49
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ УКРАЇНИ.....	59
3.1. Проблеми розвитку гібридного політичного режиму.....	59
3.2. Перспективні шляхи зміни політичного режиму.....	68
3.3. Оцінка перспектив розвитку сучасних суспільно-владних відносин.....	80
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	96

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституції України від 27 червня 1996 р. №30. Із змінами, внесеними згідно із Законами № 27-ІХ від 03.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах) О. О. Рафальський (керівник авторського колективу), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (науковий редактор). Київ : ІПіЕнД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. Книга 2. 536 с.
3. Бевз Т. Специфіка здійснення реформи децентралізації в регіонах України: здобутки і прорахунки. *Народна творчість та етнологія*. 2019. №3. С. 98–108.
4. Булек М., Луцевич О. Стійка Україна: захист суспільства від російської агресії. Лондон: Chathamhouse, Український форум. Червень 2020 р. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2020-10/2020-0917-resilient-ukraine-boulegue-lutsevych-ukainian.pdf>
5. Бульбенюк С. Громадянське суспільство в Україні. Дуалізм відповідальності і свободи. Політичні науки та методика викладання соціальногуманітарних дисциплін. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 22. К., 2016. Випуск 19. С. 108 – 112.
6. Віннічук Ю. Як олігархи розділили телефір України. *Бізнес цензор*. 2019. 25 черв.
7. Громадянське суспільство в Україні: погляд громадян. Київ: Благодійний фонд «Демократичні ініціативи ім. І.Кучеріва», 7.10.2021. URL:<https://dif.org.ua/article/>
8. Дацюк С., Романенко Ю.. Методичка для Президента України. 2021. URL: <https://bit.ly/3w1uzJ4>

9. Державне політичне правління і національна єдність: аналітична доповідь / за ред. О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2017. 248 с.
10. Довіра до інститутів. ФДІ. Київ. Жовтень. 2020 р. URL: <https://rm.coe.int/annex-1-representative-survey/1680a0c2af>
11. Еш Т., Ганн Дж., Лаф Дж., Луцевич О., Ніксі Дж., Шер Дж., Волчук К. Боротьба за Україну. Chatham House, 2017. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/Struggle-for-Ukraine_UA-2.pdf
12. Євроатлантичний вектор України: національна доповідь / ред. кол. С. Пирожков, І. Кресіна, А. Кудряченко, Ю. Шемшученко та ін. Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ. 2019. 328 с.
13. Зеленько Г. Екзогенні стимули процесів демократизації в Україні: зміст і наслідки зовнішніх впливів у політичному розвитку країни. *Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні*. Збірник наукових праць / за ред. О. Рафальського, О. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. С. 8-39.
14. Зеленько Г. Довіра до суспільно-політичних інститутів в Україні і наслідки її дефіциту для країни. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип.8. С.108-109.
15. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
16. Зміна цивілізаційної парадигми розвитку України: теоретико-методологічний аналіз. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. С. 157–158.

17. Кармазіна М., Бевз Т., Ротар Н. Регіональні політичні режими в Україні: підстави формування, специфіка функціонування, особливості трансформації. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 248 с.
18. Кіндзерський Ю. В. Інституційна пастка олігархізму і проблеми її подолання. *Науковий журнал «Економіка України»*. 2016. № 12 (661). С. 22 – 46.
19. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році. Аналітична доповідь. Київ: НІСД. 2020. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-03/kv_niss.pdf
20. Ковалевський В. О. Інформаційна взаємодія у політико-владному полі великого міста: монографія. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 231 с.
21. Колесник Ю. М. Деякі чинники функціонування та еволюції політичних режимів. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.* Одеса, 2014. Вип. 52. С. 230–234.
22. Колесник Ю. М. Теоретичні засади дослідження політичного режиму. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія : зб. наук. пр.* О.: Фенікс, 2014. Вип. 7. С. 177-179.
23. Костенко А. М. Вплив інститутів громадянського суспільства на євроінтеграційні процеси України: монографія. Суми : Сумський державний університет, 2018. 213 с.
24. Кривчик Г. Г. Врядування та політичні режими в УРСР і сучасній Українській державі: порівняльний нарис. *Науково-теоретичний альманах Грани*. №22(12). 2019. С.77-87.
25. Кривчик Г. Г., Євсєєва Г. П. Питання про владу в конституційному процесі в Україні (1990-2014). *Проблеми політичної історії України: зб. наук. праць*. Дніпропетровськ : ДНУ, 2015. Вип. 10. С. 153–161.
26. Курілло В. Є. Політичні системи та режими сучасності: методичні вказівки. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 100 с.

- 27.Лавренова К. Особливості розвитку гібридного політичного режиму в умовах демократизації. автореф. дис. канд. політ. наук. Київ. 2017. URL: http://idpnan.org.ua/files/a_.pdf
- 28.Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
- 29.Лібанова Е. М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність. *Економіка України*. 2014. № 3 (628). С. 18.
- 30.Лозинський Р. Феодалізація замість децентралізації: як подвійні стандарти уряду міняють одну з найкращих реформ. 27.05.2020. URL:<https://ua.interfax.com.ua/news/blog/665078.html>
- 31.Майборода О. Політична стратегія цивілізаційного самовизначення України. *Наукові записки ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. № 2 (94). С. 26–27.
- 32.Марчук В. Концептуалізація громадянського суспільства: сучасний політологічний дискурс. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/
- 33.Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія. Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.
- 34.Мацієвський Ю. В. В ловушке гибридности: политический режим в Украине после революции 2014 года. *Polis. Political Studies*. №1. 2018. P.96–115.
- 35.Мацієвський Ю.В. Чому авторитаризм має мало шансів в Україні? URL:<https://voxukraine.org/chomu-avtoritarizm-maye-malo-shansiv-v-ukrayini/>
- 36.Маринович М. З виступу на Форумі розвитку громадянського суспільства «Точка неповернення». URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2834247-rol-i-misia-gromadanskogo-suspilstva-ci-potribni-ludam-poseredniki.html>

37. Мельник Ю. П. Становлення інституту політичної відповідальності в контексті суспільних та особистих інтересів в період незалежності України. *Політичне життя*. №1. 2021. С.89-95.
38. Метельова Т. О. Громадянська ідентичність у плюралістичному суспільстві. *Україна: шлях до консолідації суспільства: національна доповідь* / ред. кол.: С. Пирожков, Ю. Богуцький, Е. Лібанова, О. Майборода та ін. Київ: НАН України, 2017. С. 187 – 202.
39. Норт Д., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / пер. з англ. Тарас Цимбал. К.: Наш Формат, 2017. 352 с.
40. Пента К. Деолігархізація. 03.2021. URL: <https://tigr.org.ua/deoligarhizacziya.html/8>
41. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Київ, 2016. 496 с.
42. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.
43. Політика суспільних реформ: стратегія, механізми, ресурси. Збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 156 с.
44. Політична система сучасного суспільства: навчальний посібник / В. В. Мадіссон та ін. Київ: КНУТД, 2015. 229 с.
45. Помаранчева революція. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Г. В. Боряк (кер. авт. кол.), В. В. Головка (координатор проекту). В. М. Даниленко, С. В. Кульчицький, О. М. Майборода, В. А. Смолій (відп. ред.), Л. Д. Якубова, С. О. Янішевський ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : НікаЦентр, 2016. 796 с.
46. Ремізов А. Гібридний політичний режим: деякі проблеми концептуалізації. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/848>

47. Робінсон Дж., Аджемоглу Д. Вузкий коридор. Держави, суспільства і доля свободи. Київ: Наш формат. 2020. 520 с.
48. Ручка А. «Ціннісний синтез» як сучасна складова людської ментальності». Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ : Інститут соціології. 2019. С. 281–294.
49. Свобода у світі. Щорічне дослідження. 2021. Свобода у світі. URL: <https://freedomhouse.org/>
50. Солодовський Є.В. Сучасний політичний режим та політичний транзит України: проблеми та перспективи. *Соціально-політичні студії : наук. альманах*. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. №2. 2018. С.84-87.
51. Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України. / Razumkov centre. Проект реалізовано за підтримки Представництва Фонду Ганнса Зайделя в Україні. Київ, 2021. 112 с.
52. Суспільно-політичні настрої населення (6-7 квітня 2021). Рейтинг. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/obschestvennopoliticheskienastroeniya_naseleniya_6-7_aprelya_2021.html
53. Сухонос В. В. Державне правління: еволюція сучасних форм: монографія. Суми : Університетська книга, 2017. 324 с.
54. Телешун Я. С. Клієнтелізм як складова функціонування фінансовополітичних груп. *Політичне життя*. 2017. № 3. С. 82.
55. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. / редрада: В.М. Литвин (голова) та ін. ; редкол.: В.А. Смолій, Ю.А. Левенець (співголови) та ін. 2-е вид. Київ : Парламентське вид-во, 2017. 1028 с.
56. Україна: шлях до консолідації суспільства: національна доповідь / ред. кол.: С. Пирожков, Ю. Богуцький, Е. Лібанова, О. Майборода та ін.; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ. 2017. 336 с.

57. Українське суспільство. Моніторинг соціальних змін. Збірник наукових праць. Заснований Інститутом соціології НАН України. Київ, 2019. Вип. 6 (20). 517 с.
58. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ : Інститут соціології НАН України, 2018. Вип. 5 (19). 510 с.
59. Україна проти корупції: Економічний фронт. Економічна оцінка антикорупційних заходів у 2014–2018 рр. Дніпро: Середняк Т. К., 2018. 85 с.
60. Україна 2019-2020: широкі можливості, суперечливі результати (аналітичні оцінки) / Razumkov centre. Київ, 2020. 264 с.
61. Україна-2020: невинуваті очікування, неочікувані виклики. Підсумки року у дзеркалі громадської думки (грудень 2020 р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukraina2020-nevynuvatni-ochikuvannia-neochikuvani-vyklyky-pidsumky-roku-u-dzeraligromadskoi-dumky-gruden-2020r>.
62. Федоренко К., Рибій О., Умланд А. Українська партійна система до та після Євромайдану 2013–2014 рр. *Наукові записки*. 2019. № 2(98). С. 10.
63. Фісун О. Неформальні інститути та неопатримоніальна демократія в Україні. *Агора*. 2016. № 17. URL: <https://bit.ly/3uKk8JT>
64. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії: національна доповідь / ред. кол.: С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський та ін.; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ. 2016. 284 с.
65. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір: навч. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. 143 с.
66. Шайгородський Ю. Ж. Ціннісні та міфологічні детермінанти політичної поведінки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін* / відп. ред. О. В. Бабкіна. Вип.

- 26 : збірник наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 3–10.
67. Шайгородський Ю. Політичне мислення як чинник регулювання політичного життя. *Політичні науки та методика викладання соціальнополітичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22* / відп. ред. О. В. Бабкіна. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 3–15.
68. Шульга О. Ціннісні зміни в українському суспільстві: між старою та новою моделями. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. Київ : Інститут соціології. 2019. С. 294–302.
69. Шульга О. Геополітичні настрої українського суспільства. *Дзеркало тижня*. Лютий 2021. URL:<https://zn.ua/ukr/international/heopoliticheskienastroenija-ukrainskoho-obshchestva.html>
70. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / І. Бекешкіна, Т. Печончик, В. Яворський та ін.; за заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2017. 308 с.
71. Що українці знають і думають про права людини: оцінка змін (2016–2018). Резюме дослідження / С. Колишко, М. Паращевін, В. Яворський; за заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2018. 96 с.
72. Inglehart R. *Cultural Evolution. People's Motivations Are Changing, and Reshaping the World*. Cambridge University Press, 2018.
73. Fisun O. *Ukrainian Constitutional Politics: Neopatrimonialism, Rent-seeking, and Regime Change*. Hale H., Orttung R. (Eds.). *Beyond the Euromaidan: Comparative Perspectives on Advancing Reform in Ukraine*. Stanford: Stanford University Press, 2016. P. 105–124.
74. Fukuyama F. *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, First edition. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2014. 231 p.

75. Freedom House: Nations in Transit 2020. Dropping the Democratic Facade. URL: https://freedomhouse.org/sites/default/files/202004/05062020_FH_NIT2020_vfinal.pdf.
76. Hellman J., Jones G., Kaufmann D., Schankerman M. Measuring governance and state capture: the role of bureaucrats and firms in shaping the business environment. European Bank for Reconstruction and Development. 2000.
77. Working Paper № 51. URL: <http://www.ebrd.com/downloads/research/economics/workingpapers/wp0051.pdf> (дата звернення: 25.12.2020).
78. Nations in transit 2020: Dropping the Democratic Facade. *Freedom House*. 2020. URL: <https://freedomhouse.org/report/nationstransit/2020/droppingdemocratic-facade>
79. The Democracy Index. 2020. The Economist Intelligence Unit. URL: <http://www.eiu.com/>
80. The 7th wave of the World Values Survey. URL: <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV7.jsp>
81. World Justice Project. URL: <http://worldjusticeproject.org/>
82. 2021 Index of Economic Freedom. URL: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine?version=729>